

обговоренням відкритих занять з обраної проблеми тощо.

П'ятий етап – підсумково-контрольний, на якому потрібно підвести підсумки самоосвітньої діяльності, тобто здійснити опис роботи, теоретичне обґрунтування результатів, загальні висновки і визначення подальших перспектив [5, с. 130].

Висновки і перспективи подальших досліджень. Таким чином, сучасні вимоги до вчителя на перше місце ставлять систематичну самостійну роботу з розвитку професійної компетентності, поглиблення його теоретичних знань та практичних умінь. Відтак, проблема самоосвіти стає все більш актуальною. Під поняттям «самоосвітня діяльність» розуміємо

керовану особистістю діяльність, що передбачає суспільну та професійну самосвідомість, готовність і здатність самостійно, свідомо набувати знання, уміння, навички та компетентності у професійній галузі, набуття досвіду побудови індивідуальної освітньої траєкторії для успішної професійної діяльності в контексті освіти впродовж життя. Самоосвіта дає ефективні результати у тому випадку, коли вона здійснюється цілеспрямовано та систематично.

Перспективи подальших наукових розвідок вбачаємо в обґрунтуванні організаційно-педагогічних умов організації самоосвітньої діяльності вчителя початкової школи.

Список використаних джерел

1. Вайніленко Т.В. Сутність та зміст професійно-педагогічного самовдосконалення // Науковий вісник Чернівецького університету. Серія: Педагогіка і психологія. Зб. наук. праць. – Чернівці: Рута, 2005. – Випуск 278. – С.13-20.
2. Верченко Н. Самоосвітня діяльність педагога в міжкурсовий період / Н. Верченко // Нова педагогічна думка. – 2008. – № 4. – С. 127-130.
3. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник / С. У. Гончаренко. – К.: Либідь, 1997. – 376 с.
4. Горленко О. Керівництво самоосвітньою діяльністю вчителя / О.Горленко. – Школа, 2006. – № 8. – С. 38-45.
5. Зязюн І. А. Неперервна професійна освіта: проблеми, пошуки, перспективи: Монографія / За ред. І.А. Зязюна. – Київ: Видавництво «Віпол», 2000. – 636 с.
6. Рідкоус О. В. Підготовка вчителя до самоосвітньої діяльності як складова його професійного зростання / О. В. Рідкоус. – Педагогічний альманах: збірник наукових праць. – 2008. – С. 132-139.
7. Себало Л. І. Підготовка майбутніх вчителів початкових класів до самоосвітньої діяльності: теоретико-методологічний аналіз / Л. І. Себало // Науковий часопис НПУ ім. М.П. Драгоманова. Серія 17. Теорія і практика навчання та виховання. Зб. наук. пр. – К.: Вид-во НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2009. – Вип. 10. – С. 67-75.
8. Сущенко Л.О. Стимулювання професійного самовдосконалення вчителів початкових класів у системі післядипломної освіти: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 2013 р., Вип. 28 (81) 551 13.00.04 / Лариса Олександрівна Сущенко; Університет менеджменту АПН України. – Київ, 2009. – 22 с.

В статье поднимается проблема самообразования педагога. На основе анализа научной литературы определено состояние исследуемой проблемы в педагогической теории и практике; уточнена сущность и содержание понятия «самообразование»; раскрыты требования к организации самообразовательной деятельности учителя начальной школы; охарактеризованы принципы самообразовательной деятельности педагога; раскрыта структура процесса самообразования, что отражает основные этапы ее организации; обоснована роль самообразовательной деятельности в совершенствовании профессиональной компетентности учителя начальной школы.

Ключевые слова: самообразование, самообразовательная деятельность, учитель начальной школы, профессиональная компетентность.

The article has shown the problem of self-education of primary school teachers. It is established that modern requirements to the teacher put in the first place a systematic independent work on the development of professional competence, deepening its theoretical knowledge and practical skills. Self-education activity is defined as activity directed by a person that involves social and professional self-consciousness, willingness and ability to independently, knowingly acquire knowledge, skills, skills and competences in the professional field, gaining experience in building an individual educational way for successful professional activities in the context of life-long education. It has been revealed the requirements for the organization of self-education activity of the teacher of primary school, such as: systematic and consistent, continuous character of work, constant complication of the content and forms of self-education; integrated approach to the selection of the content and organization of the chosen problem; the completeness of self-education at each of its stages; the connection of self-education with practical activity, etc. It has been proved that the following principles are based on the organization of self-education of the teacher: integrity (continuity and systematic increase of professional competence throughout the entire pedagogical activity); activity (practical orientation of work); mobility (compliance of the contents of self-education with the level of professional competence); self-realization (implementation of internal capabilities and abilities); self-organization (the teacher's ability to efficiently organize his activity). The author of the article has outlined the structure of the process of self-education, which reflects the main stages of its organization. It is substantiated the role of self-education activity in improving the professional competence of elementary school teacher.

Key words: self-education, self-education activity, primary school teacher, professional competence.

УДК 371.134:364

Повідачччк Оксана Степанівна,

кандидат педагогічних наук, доцент,

ДВНЗ «Ужгородський національний університет», м. Ужгород

МЕТОДИЧНІ ПРИЙОМИ ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ

У статті досліджено питання методичних прийомів формування готовності майбутніх соціальних працівників до науково-дослідницької роботи. Визначено основні форми дослідницької діяльності студентів: навчальна робота академічного типу, квазіпрофесійна діяльність, навчально-професійна робота. Розглянуто деякі методичні прийоми під час вивчення соціальними працівниками дисциплін дослідницького спрямування. Особливу увагу звернуто на організаційні прийоми, які визначають порядок і поетапність дослідницької підготовки студентів, а також формування в них певних дослідницьких умінь шляхом виконання творчих завдань, пошукової роботи в онлайн-бібліотеках, моделювання ситуацій, написання рефератів, анотованих оглядів.

Ключові слова: науково-дослідницька робота, професійна підготовка соціальних працівників до науково-дослідницької роботи, етапи дослідницької підготовки, прийоми науково-дослідницької підготовки, контекстний підхід, активізація науково-дослідницької роботи.

Постановка проблеми. Сучасні соціокультурні і соціально-економічні умови розвитку нашої країни, а також трансформаційні процеси на всіх рівнях освіти зумовлюють зміни педагогічної теорії і практики, серед яких – пошук шляхів удосконалення процесу професійної підготовки фахівців, зокрема соціальних працівників, здатних реалізувати фахову діяльність в умовах дефіциту соціальних технологій, інноваційних програм та ін. Аналіз професійної діяльності фахівців соціальної роботи засвідчує, що нові й нестандартні завдання складають значну частину досліджуваних ними проблем. Тому вміння самостійно виявити проблему, сформулювати її як дослідницьке завдання, знайти засоби її вирішення допомагають студентам створити власні інструменти інтелектуальної праці, виробити необхідні навички аналітичної дослідницької діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема підготовки студентів вищих навчальних закладів до науково-дослідницької роботи є багатогранною. Її значущість в освітньому процесі знайшла своє відображення як у вітчизняній (О. Антонова, Ю. Грицай, О. Дубасенюк, І. Іванова, С. Тутаришева, Д. Чернілевський та ін.), так і в зарубіжній науковій думці (Дж. Бен-Девід, Дж. Еллот, Л. Елтон, Б. Мун, Н. Нейман та ін.). Вчені відзначають необхідність вдосконалення навчальних програм підготовки фахівців у вищій школі з урахуванням освітніх і наукових потреб студентів, що передбачає, перш за все, застосування певних методичних прийомів науково-дослідницької підготовки.

Мета статті: дослідити методичні прийоми дослідницької підготовки майбутніх соціальних працівників.

Результати дослідження. В основі науково-дослідницької роботи (НДР) студентів лежать знання тієї чи іншої наукової галузі. У професійній сфері НДР, в залежності від значення для суб'єкта, може здійснюватися як самостійний вид роботи (наприклад, у профільних науково-дослідних інститутах, де НДР - це основна функція працівників) або бути елементом професійної діяльності, теоретичною базою практики, її інструментарієм, що забезпечує інноваційний характер і прогресивний розвиток. У нашому дослідженні поняття НДР буде розглядатися з позиції інтеграції науки і професійної діяльності.

Зауважимо, що під науково-дослідницькою роботою соціальних працівників будемо розуміти особливий вид інтелектуально-творчої діяльності, який виникає в результаті функціонування індивідуальних механізмів пошукової активності і передбачає самостійне дослідження, спрямоване на теоретичне й експериментальне вивчення явищ і процесів, обґрунтування фактів, виявлення закономірностей за допомогою наукових методів пізнання [1].

Реалізація ідеї поєднання пізнавальної і дослідницької діяльності в цілісній системі професійної підготовки фахівців вимагає наближення структури навчального пізнання з процесом наукового пошуку, дослідницькою діяльністю з вирішення особистісних та професійно-значущих для студентів завдань.

Базуючись на контекстному підході до змісту навчання, виділяють три основні форми дослідницької діяльності студентів: навчальна робота академічного типу; квазіпрофесійна діяльність (найбільш яскраво виражається в діловій грі); навчально-професійна робота (студент виконує різні дослідницькі або практичні функції, наприклад, при розробці творчих проєктів під час виробничої практики, при виконанні курсових і дипломних робіт з проблемних питань соціальної роботи) [2]. Поєднання зазначених форм діяльності студентів дозволяє здійснювати поетапний перехід від навчальної до навчально-професійної та до професійної діяльності.

Формування готовності майбутніх соціальних працівників до науково-дослідницької роботи (НДР) є поетапним процесом, який розпочинається з першого курсу навчання у ВНЗ, зокрема в Ужгородському національному університеті. Так, під час вивчення дисципліни «Вступ до спеціальності» (1 курс, 4 кредити, 30 лекційних год. і 24 практичних год.) лектором відводиться декілька занять для ознайомлення студентів з основами наукової роботи у

ВНЗ, а також надаються елементарні знання з питань науково-дослідницької діяльності в проблемному полі соціальної роботи. Основною метою зазначених занять є:

- повне усвідомлення студентами мети НДР у процесі навчання і її значимість у розвитку майбутньої професії;
- можливість здійснення цієї діяльності в умовах навчального середовища;
- значимість засвоєних знань, умінь та навичок як елемента більш складної професійної діяльності.

При цьому враховується низка особливостей становлення професійної компетентності (як складової професіоналізму), в тому числі в процесі навчання дослідницької діяльності: по-перше, компетентні фахівці спираються на узагальнені, категоріальні знання, причому ці загальні принципи і категорії виводяться із знань самого суб'єкта, тоді як знання «новачків» організуються навколо явних, поверхневих аспектів проблемної ситуації, заданих безпосередньо в умовах завдання; по-друге, вони усвідомлюють можливість застосування власних знань [3; 4].

Таким чином, основними видами діяльності, які відповідають зазначеним вимогам, є: сприйняття та обробка образної інформації – перцептивна діяльність; відтворення досліджуваного матеріалу – репродуктивна діяльність; зміна досліджуваного матеріалу з метою його застосування в нових умовах – варіативна діяльність. З огляду на те, що більш високий рівень самостійності досягається при вирішенні студентами проблемно-пошукових ситуацій, відзначимо ще два види діяльності, які є визначальними в процесі дослідницької підготовки соціальних працівників – проблемно-орієнтована і дослідницька.

Зауважимо, що зазначені види діяльності співвідносяться з процедурою оцінювання результатів і, відповідно, з інструментальними засобами контролю якості знань, умінь і навичок. Оскільки цільові установки під час вивчення окремих дисциплін стосуються формування не всіх видів діяльності, то діагностику сформованості окремих компонентів готовності соціальних працівників до НДР варто здійснювати за допомогою комплексних завдань (наприклад, якості реферативних робіт і дослідницьких проєктів), що передбачають рівневий принцип їх виконання [5].

Наступний етап дослідницької підготовки студентів відбувається під час вивчення дисципліни «Основи наукових досліджень» (2 курс, 4 кредити, 30 лекційних год. і 24 практичних год.) Перші заняття даної дисципліни передбачають навчання студентів роботі з літературними джерелами, які формують наукові уявлення про розвиток соціального життя, соціальних проблем, проблем особистості. Під час вивчення тем, які присвячені роботі з науковими джерелами акцент робиться на оволодінні студентами такими прийомами: пошук необхідного джерела, конспектування, складання плану тексту, підготовка тез, цитування, складання анотації, рецензування, написання словника пройденої теми, складання схематичної моделі тексту. Так, заняття «Користування науковими бібліотеками, центрами документації та інформації (у тому числі в мережі Інтернет)» передбачає безпосередню роботу в бібліотеці. Це сприяє вивченню студентами методів інформаційно-бібліографічного пошуку. У якості контрольного завдання студентам пропонується знайти задане джерело інформації при його повному і неповному бібліографічному описі (за назвою, за автором, за видом публікації – книга, стаття та ін.). Експертами виступають професійні бібліотекарі. Також особливу цікавість студентів викликає робота з онлайн-бібліотеками. Зокрема, вони вчать працювати в електронній бібліотеці ім. В. Вернадського, онлайн-бібліотеках вищих навчальних закладів, сайтом Державного комітету статистики України та ін. Як засвідчують опитування, після проведених занять у 68% студентів термін пошуку потрібного джерела скорочується в середньому з 45 до 20 хвилин. А результативність пошуку зростає з 30% до 70%.

Під час вивчення питання «Особливості читання навчального і наукового тексту» студенти знайомляться з видами наукової інформації; вчать деяким прийомам аналізу текстів,

основним прийомом його розуміння (постановка питань до тексту, виділення основних думок автора, визначення теоретичної і методологічної позиції автора, виокремлення понять і категорій, які використовуються автором, реферування). Важлива роль відводиться правилам оформлення бібліографії, анутованню і реферуванню текстів, написанню анованих оглядів. Крім того, на цих заняттях студенти знайомляться з різними способами і прийомами читання, зокрема, технікою швидкого читання.

Як засвідчують результати опитування викладачів і студентів, вивчення зазначених тем сприяє самостійності та якості формування раціональних прийомів роботи майбутніх соціальних працівників з науковими та навчальними джерелами.

Деякими особливостями відзначаються прийоми формування готовності студентів до дослідницької діяльності на практичних заняттях. Провідною тут визначається творча, дослідницька складова НДР самих студентів, у яких моделюється зміст професійної діяльності фахівців у предметному, соціальному і процесуальному контекстах. Окрім зростання і закріплення знань студентів, розвитку наукового мислення і розширення мотивів участі в дослідницькій діяльності з вирішення професійно значущих проблем, практичні заняття спрямовані на вироблення певних умінь і навичок: використання наукових термінів, вільного викладу науково-теоретичних положень, аргументованого представлення власної позиції.

Неодмінною умовою формування дослідницьких умінь є наявність високого рівня загального розвитку людини. Численні приклади успішного формування спеціальних творчих здібностей, як про це свідчать спостереження психологів і педагогів (Ю. Гільбуха, О. Киричук, Н. Лайтеса, О. Лук, О. Моляко, Т. Чердиченко, В. Цапок, Е. Фромма та ін.), пов'язані, в першу чергу, з високим рівнем загального інтелектуального розвитку індивіда. Тому на практичних заняттях повинні створюватися умови, які передбачають виконання студентами різноманітних творчих завдань, генерування ідей, формулювання власних висновків, моделювання тощо. Загалом, заняття повинні бути спрямовані на розвиток найбільш загальних здібностей студентів.

З цією метою в навчальному процесі з підготовки студентів до НДР застосовуються методичні прийоми (в тому числі ігрові та проєктні, що забезпечують можливість використання евристичних процедур, нові форми педагогічної комунікації, проблемного структурування інформації, способи управління навчальною і дослідницькою діяльністю студентів), які в комплексі забезпечують підвищення самостійності майбутніх соціальних працівників, їхню професійну спрямованість, розвиток комплексу загальних умінь і професійно-особистісних якостей, необхідних фахівцеві соціальної сфери.

У процесі формування готовності майбутніх соціальних працівників до НДР доцільним є використання практико-орієнтованого контекстного підходу до практичних занять, коли навколо головної ідеї (проблеми, ситуації) концентрується предметний і міжпредметний матеріал. Зміст навчання при цьому, з одного боку, підпорядковується закономірностям навчального предмету, а з іншого – логіці майбутньої професійної діяльності, наприклад, через відповідний їй функціонально-рольовий

репертуар. При цьому відбувається активізація пізнавальних дій студентів, що забезпечується шляхом створення пізнавально-дослідницьких ситуацій. Пізнавальна мета є мотивом, який зумовлює прагнення студентів вирішити певне дослідницьке завдання, усунувши наявні в ньому інформаційні протиріччя. Невизначеність, яка міститься в завданні, стає визначальним стимулом евристичного пошуку, а також репродуктивного процесу, пов'язаного з актуалізацією раніше набутих знань, умінь і навичок.

Як засвідчують дослідження [6; 7], найбільш результативним способом, спрямованим на активізацію студентів до НДР, є робота над рефератами. На різних етапах дослідницької підготовки соціальних працівників використовуються різні види реферативних робіт: навчально-пізнавальний, практико-дослідницький, науково-дослідницький.

Тема навчально-пізнавального реферату задається в узагальненому вигляді або як огляд науково-методичної літератури з окремих питань соціальної роботи. Студенти вивчають наявну літературу, узагальнюють найбільш важливий матеріал, виділяючи в ньому головні, концептуальні аспекти, описують їх та роблять висновки. Зазначені реферати розширюють і поглиблюють знання теорії та практики соціальної роботи. Їхньою метою не є одержання об'єктивно нових для соціальної роботи наукових знань. У зв'язку з цим ці реферати застосовуються на перших етапах підготовки соціальних працівників до НДР.

Теми практико-дослідницьких рефератів формулювалися так, щоб максимально задіяти такі методи теоретичного дослідження як аналіз, синтез, індукцію, дедукцію, узагальнення та ін. Реферативна робота виконується як під час вивчення навчальних дисциплін, так і в процесі самостійної чи гурткової роботи. У результаті студенти вносять свої пропозиції щодо вдосконалення окремих аспектів соціальної роботи. Оскільки реферати цього виду більш практично спрямовані і вимагають наявності низки знань з теорії і практики соціальної роботи, а також суміжних дисциплін, то вони найбільш прийнятні для студентів старших курсів.

Підготовка науково-дослідницьких рефератів передбачає застосування елементів наукового пошуку. Такий вид рефератів пропонується студентам, які опанували комплекс методів теоретичної і емпіричної дослідницької діяльності. Тематика реферативних робіт пропонується студентам на початку навчального семестру, вибір теми є добровільним, при цьому заохочується продовження роботи над тематикою, яка розробляється студентами в рамках інших навчальних дисциплін.

Висновки і перспективи подальших досліджень.

Науково-дослідницька робота є невід'ємною складовою фахової діяльності соціальних працівників і реалізується за рахунок виділення в системі соціальної роботи дослідницької складової. Підготовка майбутніх соціальних працівників до науково-дослідницької роботи здійснюється в рамках цілісного процесу професійної освіти шляхом застосування певних форм і методів роботи, а також методичних прийомів їх реалізації. Подальшого дослідження потребує проблема розробки системи формування науково-дослідницьких умінь соціальних працівників у процесі професійної підготовки.

Список використаних джерел

1. Повідайчик О.С., Повідайчик М.М. Основні підходи до науково-дослідницької роботи студентів / О.С. Повідайчик, М.М. Повідайчик // Науковий вісник УжНУ. Серія: Педагогіка. Соціальна робота. – Вип. 1 (40). – 2017. – С. 216 – 217.
2. Вербицкий А. А. Активное обучение в высшей школе: контекстный подход / А.А. Вербицкий. – М.: Высшая школа, 1991. – 207 с.
3. Горішна Н. М. Професійна компетентність соціального працівника як складова його фахової підготовки / Н. М. Горішна // Науковий вісник УжНУ. Серія: Педагогіка. Соціальна робота. – Вип. 16. – 17. – 2009. – С. 114 – 117.
4. Карпенко О. Г. Професійне становлення соціального працівника : навч.-метод. посіб. / О. Г. Карпенко. – К.: ДЦССМ, 2004. – 164 с.
5. Беспалько В.П. Слагаемые педагогической технологии / В.П. Беспалько. – М: Педагогика, 1989. – 192 с.
6. Гончаров С. М. Студентські наукові дослідження в кредитно-модульній системі організації навчального процесу: [навчально-методичний посібник] / Гончаров С. М. – Рівне: НУВГП, 2006. – 127 с.
7. Уйсімбаева Н.В. Науково-дослідницька діяльність майбутнього фахівця / Н.В. Уйсімбаева // Збірник наукових праць: Наукові записки. Серія: Педагогічні науки. – Вип. 88. – Кіровоград: РВВКДПУ ім. В.Винниченка, 2010. – С. 243 – 246.

В статті досліджується питання методических прийомів формування готовності майбутніх соціальних працівників до науково-дослідницької роботи. Визначено основні форми дослідницької діяльності студентів: навчальна робота академічного типу, квазіпрофесійна діяльність, навчально-професійна робота. Розглянуто деякі методическі прийоми при вивченні соціальними працівниками дисциплін дослідницького напрямку. Особливу увагу приділено організаційним прийомам, які визначають порядок і послідовність дослідницької підготовки студентів, а також формування у них певних дослідницьких умінь шляхом виконання творчих завдань, пошукової роботи в онлайн-бібліотеках, моделювання ситуацій, написання рефератів, аннотированих текстів.

Ключові слова: науково-дослідницька робота, професійна підготовка соціальних працівників до науково-дослідницької роботи, етапи дослідницької підготовки, прийоми науково-дослідницької підготовки, контекстний підхід, активізація науково-дослідницької роботи.

The problem of self-education of primary school teachers has been considered in the article. It has been determined that the modern requirements to the teacher put in the first place a systematic independent work on the development of professional competence, deepening its theoretical knowledge and practical skills. Self-education activity is defined as activity directed by a person that involves social and professional self-consciousness, willingness and ability to independently, knowingly acquire knowledge, skills, skills and competences in the professional field, gaining experience in building an individual educational way for successful professional activities in the context of life-long education. The requirements for the organization of self-education activity of the teacher of primary school, such as the systematic and consistent, continuous character of work, constant complication of the content and forms of self-education; the integrated approach to the selection of the content and organization of the chosen problem; the completeness of self-education at each of its stages; the connection of self-education with practical activity, etc have been revealed. It has been proved that the following principles are based on the organization of self-education of the teacher: integrity (continuity and systematic increase of professional competence throughout the entire pedagogical activity); activity (practical orientation of work); mobility (compliance of the contents of self-education with the level of professional competence); self-realization (implementation of internal capabilities and abilities); self-organization (the teacher's ability to efficiently organize his activity). The author of the article has outlined the structure of the process of self-education, which reflects the main stages of its organization. The role of self-education activity in improving the professional competence of elementary school teacher has been substantiated.

Key words: self-education, self-education activity, primary school teacher, professional competence.

УДК 378.011.3:36-051:005.963.1:314.151.3 (477)

Попова Анастасія Сергіївна,
аспірант,

Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих
Національної академії педагогічних наук України, м. Київ

ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ ДО РОБОТИ З МІГРАНТАМИ В УКРАЇНІ

У статті розкривається зміст професійної підготовки соціальних працівників до роботи з мігрантами в Україні. Автором охарактеризовано основну мету, освітньо-кваліфікаційні рівні професійної підготовки соціальних працівників у вищих навчальних закладах України. Проаналізовано навчальні плани «бакалаврів» і «магістрів» соціальної роботи у контексті спрямованості на підготовку до роботи фахівців соціальної сфери з мігрантами. Встановлено, що специфічна теоретична складова професійної підготовки соціальних працівників до роботи з мігрантами у ВНЗ України майже відсутня, що визначає потребу у зверненні особливої уваги на цю складову вищої освіти.

Ключові слова: професійна підготовка, соціальна робота, соціальний працівник, мігрант, вищий навчальний заклад, професійна підготовка до роботи з мігрантами.

Постановка проблеми. Професійна підготовка соціальних працівників в Україні – це структурний елемент вищої освіти, який започаткував своє становлення та розвиток після здобуття нашою країною незалежності. З кожним роком потреба у висококваліфікованих соціальних працівниках зростає, що обумовлює необхідність удосконалення системи професійної підготовки фахівців соціальної сфери, законодавчої бази, що регулює ці процеси відповідно до міжнародних вимог. Зміст професійної підготовки соціальних працівників є прямим відображенням подій, що відбуваються у соціальній політиці, нормативно-правовому регулюванні, діяльності міжнародних організацій, зарубіжного досвіду соціальної роботи, вимог і потреб споживачів освітніх послуг конкретної територіальної приналежності.

За даними Міграційного профілю, станом на 1 січня 2017 року в Україні офіційно зареєстровано 547 тисяч іммігрантів, що складає 1,2 % від загальної кількості населення в Україні (42 584 500 осіб) [1]. Така велика кількість осіб іноземного походження потребує допомоги фахівців різного спрямування, зокрема і соціальних працівників, здатних працювати безпосередньо з цією категорією населення. Сучасна система соціальної сфери відчуває брак відповідних фахівців, що зумовило необхідність звернути увагу на специфіку підготовки соціальних

працівників до роботи з мігрантами у вищих навчальних закладах України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема професійної підготовки соціальних працівників є поліаспектною і представлена великою кількістю наукових досліджень вітчизняних (О. Гуренко, І. Зверева, А. Капська, О. Карпенко, І. Ковчина, Т. Логвиненко, В. Поліщук) і зарубіжних (П. Деллгран, Я. Пірсона, М. Хамарстедт, С. Хесл, С. Худжер, С. Юліустодіра) дослідників. Особливості підготовки соціальних працівників до роботи з різними категоріями населення представлені у дослідженнях А. Кулікової, Ю. Мацкевича, Г. Попович, Р. Чубука. Зміст підготовки соціальних працівників до роботи з біженцями в Україні частково висвітлений у дисертаційному дослідженні О. Ольхович. Однак, не зважаючи на велику кількість досліджень з проблеми професійної підготовки соціальних працівників, недостатню увагу вітчизняними дослідниками приділено вивченню особливостей професійної підготовки соціальних працівників до роботи з мігрантами на всіх освітньо-кваліфікаційних рівнях у системі формальної освіти України, що зумовило вивчення цієї науково-педагогічної проблеми.

Мета статті: проаналізувати сучасний стан професійної підготовки соціальних працівників до роботи з мігрантами в